СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 134. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 10 червня 1932. VOL. XL. No. 134. Jersey City, N. J., Friday, June 10, 1932. THREE CENTS.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ПРОТИ ЗНЕСЕННЯ РЕПАРАЦІЙ

ВАШИНҐТОН.—Дипльоматичні кола у Вашинґтоні заінтересовані тепер найбільше тим, яке становище займуть Злучені Держави супроти економічної конференції в Льозанні. До цеї конференції привязують в Европі велику вагу, бо на ній має бути вирішене питання дальшої сплати німецьких репарацій. Анґлія є за знесення воєнних довгів і скасування репарацій. Франція противна тому. А Німеччина покищо перестала платити.

В такім положенню важко знати, як задивляються на ту справу Злучені Держави. Та з того, що виходить з Білого Дому, видно, що влада попирає радше становище Франції, а на всякий випадок є проти того, щоби знести репарації, якщо це мало би відбитися на сплаті воєнних довгів Америці.

СУДЬБА ВОКЕРА В РУКАХ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Семюел Сібурі, прокуратор леґіслятурної комісії, предложив ґовернорови Рузвелтови анализу доходжень проти мейора Вокера. В своїм письмі він не заявився за виразне усунення Вокера з уряду, але доказує фактами, що поведення Вокера як мейора було невідповідне, закикуючи йому фінансові операції, які є суперечні з законом.

ВЗИВАЄ ВЕТЕРАНІВ ПОКИНУТИ СТОЛИЦЮ.

ВАШИНҐТОН. — Ґенерал Пелґем Д. Ґлесфорд, суперінтендент поліції, візвав ветеранів покинути місто добровільно, заявляючи, що доставить для цього відповідне число троків і інших транспортових середників. Разом з тим запевнив їх, що не вжиє проти них сили, і якщо не хочуть покидати міста, можуть у нім далі оставатись.

Новий командант ветеранів, В. В. Водерс з Ореґон, заповів, що ветерани останутьcя в столиці так довго, поки не перейде в конґресі закон про негайну виплату бонуса в готівці. Він теж заявив, що до двох тижнів буде у Вашинґтоні до 50,000 ветеранів.

Між ветеранами, яких уже є понад 7,000, панує спокій і порядок. Вони відмежували себе цілковито від комуністичних аґітаторів. Та не стає їм поживи. Добровільні жертви, зложені на їх виживлення, вичерпані, а самі ветерани без гроша.

ПО СПЕКОТІ СНІГИ.

НЮ ЙОРК. — По небувалій спеці повіяло холодом і температура спала нагло до 47 степенів. Такого холодного червня не памятають. В горах впали сніги і вода замерзла. В Бостоні було 42 степені.

НАЦІОНАЛІЗУЮТЬ БАНКИ.

САНТІЯҐО (Чілє). — В Чілє соціялістична влада взялася до націоналізації банків. З Центрального Банку забрано всі депозити чужинецьких валют.

Навязано переговори з совітами щодо виміни нітрату за нафту, щоби в той спосіб запобігти недостачі ґазоліни. Заведено контролю над цінами на товари. Відчинено біржу та проголошено, що нова влада зістала визнана Мексиком.

ЩЕ ДОСІ НЕ ЗНАЮТЬ, ЩО РОБИТИ З ПРОГИБІЦІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — У Білім Домі ще нема виготовленої плятформи в справі прогибіції. Вісти, будьтоби президент Гувер перехилявся на сторону мокрих, не потверджені.

Надіються, що на републиканській конвенції прийде до великих терть зприводу становища партії до прогибіції.

ЖІНКА РУЗВЕЛТА В ОБОРОНІ ФАРМЕРІВ І МАЛИХ ТОРГОВЦІВ.

КОРТЛЕНД (Ню Йорк). — Місіс Френклин Д. Рузвелт, жінка нюйорського ґовернора, говорила підчас лончу про потребу уділення позичок фармерам і малим бизнесменам, підчеркуючи, що коли їх поставиться на ноги, тоді поверне добробут. Вона теж заявилася за тісну співпрацю Америки зі світом. Казала, що не може бути добра в Америці, коли друга половина світа терпить нужду.

МЕЙОРИ МІСТ УРҐУЮТЬ ГУВЕРА В СПРАВІ ДОПОМОГИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер приняв мейорів 7 головних американських міст, а ті домагалися від нього видання федеральних бондів на суму $5,000,000,000, які мали би бути призначені на допомогову акцію боротьби з безробіттям. Президент заявився проти цього проєкту.

ДРУКУЮТЬ НОВІ ПОЧТОВІ ТРИЦЕНТОВІ МАРКИ.

ВАШИНҐТОН. — Вже видруковано велику частину нових триcентових марок, які ввійдуть у рух з днем 6 липня, коли то почтова оплата на листи виноситиме 3 центи. Наразі друкують 4,000,000,000 таких марок.

ПРИЗНАЧИВ $2,000,000 НА РОЗСЛІДИ РАКА.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Вилієм Г. Донер, сталевий промисловець, дарував $2,000,000, призначуючи їх на фундацію для допомоги науковим дослідам над хоробою рака, яка забрала йому сина.

ЗАСУДИЛИ СЕКРЕТАРЯ КОСТЕКА-БЕРНАЦЬКОГО.

Суд у Варшаві засудив академіка Рискальчика на рік вязниці за це, що м. р. в театрі вибив око письменникови Ад. Новачинському, на знак протесту за статтю „Перша бриґада". Рискальчик є тепер особистим секретарем новгородського воєводи Костека-Бернацького.

ЗЛОВЖИВАННЯ В МИТНІЙ СТОРОЖІ.

Перед найвищим судом у Варшаві відбулася касаційна розправа в справі зловживань у львівській митній граничній сторожі. Бувшого начальника Кисілевського засудив суд другої інстанції за злочин надужиття урядової влади на 3 роки вязниці, а його спільника Чопа на 10 місяців тяжкої вязниці. Наслідком відклику справу розглянув найвищий суд і затвердив присуд другої інстанції.

ЦИГАНИ СХОПИЛИ ХЛОПЧИКА В ПЕРЕМИШЛІ.

На базарі в Перемишлі Цигани схопили 6-літнього Юрка Мачуґу, який приїхав зі своїм батьком із Ришкової Волі. Поліція шукає хлопчика та повідомила поліційні постерунки в усій Польщі.

СІЛЬСЬКИЙ ФАБРИКАНТ ГРОШЕЙ.

43-літній Михайло Лазаревич у Майдані (біля Борислава) на спілку з 24-літнім робітником із Борислава, Рудольфом Квасніќевичем, підробляв 50-сотикові та 1-золотові монети. Лазаревича арештували в Східниці. При ньому знайшли кількадесять штук підроблених монет. Оба вони відливали гроші в ґіпсових формах і пускали по селах Дрогобиччини.

ДВА СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

Наглий суд засудив у Ліді (Польща) двох польських горожан, Осипа Трубача і Міхала Чеховича, на кару смерти через повішення за шпиґунство в хосен одної з сусідніх держав. Оборонці вислали до президента прохання про помилування.

ЗАСТРІЛИЛИ ВЛОМНИКА.

Поліція в Кракові перевела наґінку на небезпечного касового вломника Кульку, що укривався при ул. Залеського. Коли узброєні в панцирі поліцаї увійшли до його криївки, Кулька засипав їх револьверовими кулями, які застрягли в панцирах, не зробивши їм шкоди. Тоді Кулька сховався до сусідньої пральні. Поліцаї кинули туди крізь вікно кілька гранат, що викликують сльози, опісля вивязалася стрілянина. Вкінці поліція ввійшла до середини і знайшла Кульку з простріленою головою.

ЕМІҐРАНТ УБИВ ЕМІҐРАНТА.

В селі Нері у Франції еміґрант Амброзевич убив еміґранта Турчинського, з яким служив на одній фармі. Зізнав, що зробив це тому, бо Турчинський викрадав йому гроші зпід сінника.

ПОПАЛИСЬ.

Ватагу вломників зловили в Слобідці, пов. Косів. Вони розпороли вертгаймівську касу в Косові, грабили по селах і були пострахом для цілого повіту.

ЕРІО ТРИЮМФУЄ.

Уряд соціяліста Еріота здобув у французькій палаті послів величезною більшістю вотум довіря, після того, як він виложив перед парляментом програму внутрішньої та зовнішньої політики свого уряду. Його програма мало чим відріжняється від усіх попередніх націоналістичних урядів Франції

ПЕРЕД НОВИМИ ЗАСЛАННЯМИ НА ПІВНІЧ.

„Ізвєстія" з 18. травня звертають увагу на різке пониження постачання дерева по 250 ріках Архангельського краю та на ту обставину, що з 147,000 потрібних робітників „завербовано" лише 125,000. З огляду на те, що лісові роботи на півночі переводяться майже виключно примусовою працею засланців, треба побоюватися, що бракуючі тисячі робітників ГПУ поспішить надіслати, як звичайно, з України. — (Укр. Бюро в Женеві)

ЗАВЕДЕННЯ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ В РАДҐОСПАХ.

„Ізвєстія" з 20. травня пишуть: „...В минулім році при загальнім перевиконанню пляну косовиці по цілому Союзі найбільші радгоспні спілки своїх плянів не виконали... Вони найбільше терпіли від браку робочої сили, текучости робітників. „Самотек" (вільна зміна місця праці) треба рішучо викорінити з практики радгоспів. Треба перейти до „плянового вербовання" робочої сили... „Самотек" значив би видання позицій клясовому ворогови, бо куркульство намагаєдься всіми силамиударемнити косовицю..." — (Укр. Бюро в Женеві).

АРАБСЬКА ПУСТИНЯ БУЛА КОЛИСЬ ЗАСЕЛЕНА.

Шукаючи вічно за правітчиною людства, хотять деякі археольоґи признати тепер велику арабську пустину за край густо заселений у найстарших доісторичних часах, звідки еміґрували відтак ріжні народи до Азії та Африки. Д-р Р. Г. Філд, директор музею в Шикаго, повідомляє, що знайшов певні докази на це, що цей край був напевно замешканий уже в старшій камінній добі, багато тисяч літ перед Христом. Хоч тепер нема там води й тому неможливе на пустині ніяке життя, каже д-р Філд, колись було там подостатком води, на що вказує прим. велика мурована цистерна на воду з римських часів, яку він знайшов в пустині, а також сухі корита великих рік, які ще нині добре видно серед пісків. Таксамо доказано археольоґічними розшуками, що Сагара була колись густо заселеним краєм, доки маси летючого піску не засипали всього життя на ній.

ЯК У РУМУНІЇ БУДУЮТЬ МОСТИ.

Недалеко Унґен, на лінії Яси—Кишинів, завалився залізничий міст кілька хвилин перед приходом поїзду. Міст цей поставлено минулого року.

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНЦЯ.

Сірецький Лесько закінчив кооперативний курс у паризькій Кооперативній Школі і дістав першу нагороду за працю: Чому кооперація повинна бути незалежна від держави і від політичних партій."

ПОЇДЕ ДО КРАЮ ЗА ВЕЛИКОДНУ АВАНТУРУ.

29-літній Василь Лесик несподівано дістав нагоду дістатися назад до Старого Краю, звідки приїхав три роки тому. На Великдень коло ґреко-католицької церкви в Торонто стояла громада людей, а між ними й деякі комуністи. „Не слухайте попа, він дурний!"—крикнув якийсь комуніст. Церкви стерегла поліція, бо свящ. Григорійчук чув десь, нібито комуністи відгрожувалися в той день зруйнувати церкву. Один полісмен пустився до ґрупи, з якої піднісся оклик. В той час Лесик прискочив до полісмена і вдарив його в лице. Та полісмен зловив Лесика. На другий день Лесик сказав через перекладчика, що хоче вертатись до Старого Краю. „Він поїде", сказав суддя, „але вперед піде до реформаторії на чотири і ще на три місяці. Відтак буде депортований".

ЗНАЙШЛИ ТІЛО ВБИТОГО УКРАЇНЦЯ.

Два хлопці, сини Карла Палідвора з Овк Бенк, коло Вінніпеґу, граючись на фармі, завважили щось гейби страхопуд, повішений на дереві. Підійшовши ближче, вони з переляком переконалися, що то повішений чоловік. Покликаний на місце д-р Пік з Трансконн висловив думку, що повішений чоловік був убитий. Його голова була розбита якимсь тупим предметом. 50 кроків від дерева знайдено особисті річи вбитого. Між річами була картка з Ґенерального Шпиталю у Вінніпеґу, по якій досліджено, що вбитий називається М. А. Алексійчук (?) і що мешкав під числом 444 Генрі евеню у Вінніпеґу. Був це молодий хлопець, коло 21 літ, високий пять стіп і 8 цалів, та добре убраний: На дереві мусів висіти вже якийсь час.

ЗГИНУВ В ОГНІ, ЩОБ РАТУВАТИ СОЮЗ НАЦІЙ.

У французькому місті Ліоні зайшов цікавий випадок. Бувший учасник світової війни, 45-літній Майон, що терпів на умову недугу, почував себе нещасливим з цього приводу, що Союз Націй не сповняє як слід своїх завдань. Перед своїми знайомими жалівся на те, що Союз Націй працює дуже зле. Супроти цього задумує він посвятити себе, як Жанна д'Арк. І дійсно, свій плян він сповнив. Підпалив свій дім і з повним спокоєм очікував жахливої смерти. Пожежна сторожа, яка прибула на місце пожежі, витягнула з огню вже лише спаленого трупа.

ЗАВАЛИЛАСЯ РИМСЬКА ВЕЖА.

В Найс, у Надренії, завалилася історична вежа, яку ще збудували Римляни. Частина вежі впала на монастир СС. Августинок і сильно його ушкодила. Жертв у людях не було.

ВБИВ ДИРЕКТОРА ЖИРАРДІВСЬКОЇ ФАБРИКИ.

На Мазовецькій вулиці у Варшаві службовець жирардівських заведень, Бляховський, вбив директора тих заведень, Келлера. Один із прохожих придержав убивника та передав поліції. Вбивник подав як причину вбивства те, що його зредукували.

МОСКВА ДАЛІ ШМАТУЄ УКРАЇНУ

БЕРЛІН (Німеччина). — Українська пресова служба подає, що в Москві постановлено розбити український вугільний трост „Вугілля", який обєднував у собі ввесь донецький вуглевий басейн, на 5 менших тростів. Ці трости будуть такі: сталінський під проводом Абакумова, артемвугілля під проводом Румянцева, кадіївський під проводом Власова, луганський під проводом Єгорова та Донбасантрацит під проводом Зубкова. З одних лише прізвищ зарядчиків новими тростами видно, як московські комуністи запопадливо стараються викреслити з українського вуглевого багацтва все те, що навіть здалека нагадує щось українське.

Москва пояснює це розпорядження тим, що одним великим тростом дуже тяжко керувати з Москви, як технічно так і під господарським оглядом. Всі ці малі трости підлягатимуть безпосередньо Москві. Харківській комуністичній експозитурі, що творить нібито уряд радянської України, не дозволено зовсім втручатися до заряду цими „всеросійськими" багацтвами, якими є українське вугля в Донецькому басейні.

ДЕ ВАЛЕРІ НЕ ПОВЕЛОСЯ В СЕНАТІ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — Сенат відкинув законопроєкт уряду Де Валєри про скасування присяги ірляндського уряду на вірність королеви Анґлії. Сенат стоїть на тому, що зміна договору між Ірляндією та Анґлією про автономію Ірляндії може бути переведена лише за згодою обох сторін, а не на бажання лиш одної сторони.

Тепер перед Де Валєрою стоїть проблема: або розпустити теперішній парлямент і призначити нові вибори, або ждати 18 місяців, коли по конституції Ірляндії палата послів може ще раз переглянути своє рішення в цій справі. Коли палата знов ухвалить відкинений сенатом законопроєкт уряду, то тоді цей законопроєкт стане законом і без згоди сенату.

Думають, що Де Валера не зможе тепер розвязати парляменту й призначити нові вибори, бо загальна політично-економічна ситуація не сприяє цьому. Можливо, що він спробує прийти до порозуміння з Анґлією підчас безпосередніх переговорів з Мек Донелдом.

НЕ ЗНАЮТЬ, ЩО РОБИТИ З ЛІТАКАМИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Комісія Ліґи Націй для розгляду справи летництва на конференції по обеззброєнню не знає, яке рішення повзяти в справі літаків, як засобу війни. Всі признають, що важкі бомбери є страшною загрозою цивілізації та несуть загибіль мирному населенню воюючих країв.

Але не меншою загрозою можуть бути й менші літаки, як воєнно-боєві, чи розвідчі, так навіть приватно-торговельні. Комісія безсильна виробити якісь правила, що обмежувалиб підготовку повітрової війни на майбутнє.

АВТОМОБІЛЕВА ІНДУСТРІЯ В РОСІЇ СПОТИКАЄТЬСЯ.

МОСКВА (СССР). — Автомобілеві фабрики в Росії, на які большевики покладали великі надії й на які вони звернули свою особливу увагу, не виконують програми своїх завдань. Большевики кажуть, щи причиною цього є невиконання замовлень ріжними фабриками, котрі постачають матеріяли для автомобілевих заводів.

КИТАЙ ПОКЛАДАЄ НАДІЇ НА МОСКВУ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — В урядових колах все більше поширюється гадка про необхідність знову навязати дипльоматичні зносини з Москвою. Китайці думають, що Москва згодиться тоді активніше виступати проти японських плянів та поведінки в Манджурії.

Тверезіші китайські політики кажуть, що колиби Москва відперла Японців з Манджурії, то тоді Манджурія сталаб радянською републикою, тісно звязаною „союзом" з Москвою.

МІЖУСОБНА ВІЙНА.

ГАНКОВ (Китай). — В провінції Гонан точиться кривавий бій між армією повстанців, що доходить числом до 20 тисяч вояків, і військами уряду. Уряд розпочав рішучу кампанію проти повстанців у провінції Гонан. Доходять відомости, що Кантонці знову готують повстання проти центрального уряду й хочуть створити наново свій сепаратний уряд.

Хоч усе мирне населення настроєне проти міжусобної війни ґенералів, то всі думають, що ґенерали знову зможуть зорганізувати свої армії для міжусобної війни.

ПЯТЬ МІСЯЦІВ У РУКАХ БАНДИТІВ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Капітан американського пароплава, Чарлз Бейкер, пробув у полоні в китайських бандитів 5 місяців. Бандити сподівались одержати за нього великий викуп, але випустили його після переговорів з американськими місіонарями.

Бейкер розповідає страшні картини тортур, яких допускаються бандити над своїми полоненими, вимагаючи за них викупу. Сам він ледви витримав усе страхіття того полону.

"SVOBODA" (LIBERTY)
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ДІЙСНУ ТВЕРЕЗІСТЬ

Лист Джана Д. Ракефелера молодшого до д-ра Николаса Ботлера, президента Колюмбійського університету, в якім Ракефелер заявився за знесення прогибіційного закона, став сензацією дня. Наразі наробив він тільки багато шуму, бо ніяких реальних наслідків ще не видно. Але нема сумніву, що цей шум заважить багато на боротьбі мокрих з сухими і перехилить остаточно побіду на сторону мокрих. Значить, готово в короткім часі прийти до того, що нарід матиме змогу сказати своє рішуче слово щодо того, чи хоче терпіти далі прогибіцію.

Імя Ракефелерів відоме в цілім світі. Знають їх як нафтових потентатів, міліярдерів. Всіляко писали і пишуть про те, як вони добилися маєтків. Але знають їх теж з Ракефелерівської Фундації й інших наукових, культурних чи релігійних установ, які існують завдяки матеріяльній допомозі Ракефелерів, котрі видали на такі цілі яких $600,000,000. Ракефелери й уся їх родина відомі ще також і з того, що є цілковитими абстинентами. І то не абстинентами-гіпокритами, але правдивими, котрі ніколи не вживали і не вживають ніяких алькогольних напитків.

І отсе є ті арґументи, які заважують на тім, що заява Ракефелера мол. в справі знесення прогибіції стала сензацією. Бо Ракефелери щиро й безкорисно попирали прогибіцію, будучи переконаними в її добрі наслідки. А тепер по довгій розвазі й студіях прийшли до переконання, що прогибіція являється цілковитою невдачею, бо не тільки, що не причинилася до тверезости, але ще й поширила пиянство. Вона знесла салуни, але на їх місце витворила втроє більше спікізів, які з морального боку є далеко гірші від давних салунів. Вона здеморалізувала урядовий апарат і все публичне життя в Америці. Вона витворила цілий ряд нових злочинців, а дотого здеморалізувала ще й молодь, яка тепер запивається більше ніж у найгірших передпрогибіційних часах.

Значить, треба знести прогибіційний закон уже задля самої дійсної тверезости, а далі задля уздоровлення цілого суспільного життя. І треба дати народови можність висказатися в тій справі. Отсе останнє є найважніше. Як можна було ухвалити прогибіційний закон, так можна його знести. Бо закони не вічні. Був час, коли підчас війни прогибіційний закон мав певне виправдання. І може був навіть часово корисний. Та тепер, коли лихі наслідки з закона очевидні, нема розумної причини, щоби його не змінити. І до того вже йде.

Лев Ясінчук.

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА ІМІҐРАЦІЇ

Про якуж це українську школу в Америці мова?

Саме про цю, на яку іміґрація здобулася: про початкову школу при парохіях, чи орґанізаціях.

Часом вправді знайдеться якийсь „краще-знайко", що погримає на старшу іміґрацію: чому то вона не створила правильної української школи в Америці, на яку мала право по американським законам. Адже такі школи — мовляв — мали Ірляндці, Німці, а навіть Поляки. Це все правда. Та недостача в Америці повної української школи є вислідом декуди навіть дуже дразливих причин. Нема річевої потреби сьогодні їх розбабрувати. Досліди минулого мають тоді вартість, коли з них можна чогось навчитися. Тепер уже нема нової іміґрації, нема й виглядів, щоби була, тому й не буде кому користуватися свідомістю недавних похибок, тимбільше, що найважнішою причиною занедбання розбудови доброго українського шкільнитва в Америці була — скажімо по просту — темнота тих, що приходили на цю землю, та недостача людей, які цю темноту розяснювали би. Винен тут і Рідний Край, який не то, що не зорґанізував іміґрації, не показував їй стежки, але ще її перепиняв.

Сьогодні, в час безприкладної депресії, мусимо приймати річ так, як вона представляється. Нема в української іміґрації змоги творити свої великі українські школи, які давали би право державної школи. Це можна було зробити колись, і то тільки в деяких місцевостях, як би не ті ріжнородні причини, про які не місце тут говорити. Але є по місцевостях українські початкові школи. Їх треба за всяку ціну вдержати, підсилити, поліпшити, справити у властиве русло, надати один напрям та подбати, щоби ці школи заповнилися українською молодю.

Яке завдання малаб виповнити українська школа в Америці?

Воно дещо пізно ставити таке питання щойно тепер. Його треба було поставити 30 чи 20 літ тому. А всеж таке питання не тільки треба поставити, але й влучно на нього відповісти. Відповідь на це питання можна звести до такої засади: українська дитина роджена в Америці мусить бути в спромозі **читати українську книжку**, мусить знати підставні речи про українську землю, її нарід, про ідеали того народу, його розвиток, змагання та здобутки на всіх ділянках, словом — щоби ті діти, які ходили до української школи, почували себе Українцями і мали в собі дійсно українського духа. При розумній і тісній співпраці батьків зі школою можна довести навіть до того, що ці діти зможуть поправно володіти своєю мовою. Одначе це було би неможливе, коли будемо вмовляти в дітей, що їх рідною мовою не є українська мова. Дитину треба так виховати, щоби вона почувала себе ніяково через те, що вона не знає гаразд, або й зовсім, своєї рідної мови, якою є і може бути тільки українська мова. Бо, чому ми згірдливо називаємо перевертнями й хрунями тих Українців, які приймають польську, московську, румунську, мадярську чи яку іншу мову за свою рідну, а зовсім виправдуємо тих, які будуть уважати іншу мову своєю рідною? Що діти виростають серед чужого середовища, це може тільки утруднювати працю над задержанням українськости, але не сміє її перепиняти. Вона мусить бути тим запопадливіша.

Щоби українська школа в Америці осягнула мету, вона мусить бути **жива**, мусить визбутися мертвеччини, схолястичного способу навчання, мусить послугуватися новими устійненими (не блофово-сензаційними) методами навчання. Тут не може бути мови про мертвецьке навчання „граматики" з її „падежами", чи хочби й „відмінками", але про українського духа. І тут саме приходимо до дразливої справи українського вчителя.

Нераз чується зауваги, що американська школа вміє легко захопити дітей, тому діти горнуться до неї, тому й денаціоналізуються. Це пусте балакання. Ця прикмета не є якоюсь окремішною прикметою американської школи. Це заслуга методи, способу навчання. Наші іміґранти походять здебільша з того часу, коли то в краю була школа зі старосвітським учителем. Тому така школа відпихала дітей. Інакше було там, де вчитель послугувався модерним способом навчання, а ще коли той учитель був рідний. В такому селі чи містечку діти тікали з дому до школи.

Нехай не буде во гнів теперішним учителям, коли ствердимо, що тільки не багато з них могли набути теоретичну науку навчання. Деякі, щоправда, мають вроджений педаґоґічний хист. Такі особливо визначаються. Але багато з теперішніх учителів мають добру волю стати добрими, дійсними вчителями. Їм треба це уможливити. В інтересі будучности української іміґрації треба цю їхню жажду заспокоїти. Це можна зробити відповідно зорґанізованими вакаційними курсами. Евентуальні напів-удалі чи неудалі спроби не можуть відстрашувати. При допомозі цілого тутешнього українського громадянства вони мусіли би вдатися. А ця допомога була би чисто моральної натури. Коли дана громада скаже свому вчителеві, що не може його займати, доки він не покінчить відповідних педаґоґічних курсів (очевидно — якби вони були зорґанізовані), то певно й менше охотний учитель піде їх кінчити. Обставина, що учителі часто сповняють службу дяків, не була би поважною перешкодою. В кожній громаді знаходяться такі, що можуть на короткий час дяка заступити, як це є в тих випадках, коли дяк захорує, покине чи його покинуть. Навіть кошти удержання не були би непереможною перешкодою. Здебільша курсанти приходили би на власний кошт. Полекшею для них було би, як би в місці курсів була зорґанізована на кооперативній основі спільна харчівня. Та це зрештою до самої справи не належить.

Як такі курси мали би бути зорґанізовані, це вже окрема справа сама для себе. Вони мусіли би вирівнувати освітний рівень учителів, давати їм ширше знання й мати при цьому на оці ту конечність, щоб учителі вміли **оживити** свою школу та заінтересувати нею дітей, яких батьки віддають їм в опіку й на виховання.

Немаловажною справою є **підручники**, уживані в школах. Є вони тут в Америці всякого роду. Одні з них більше, другі менше підхожі. Чим вони більше пристосовані до українського життя в Рідному Краю, тим менше відповідні для американських дітей. Скільки коштів потягнуло передруковування деяких з тих підручників в Америці! А всеж вони не відповідають **засаді** тутешної української школи. Доказ на це — нарікання вчителів і батьків, що діти тільки з мусу йдуть до школи. Головними причинами такого стану — це спосіб навчання й підручники.

Тому кожний, кому дійсно залежить, щоби українська школа в Америці робила з нашої дітвори переконаних, а не вмовлених Українців, мусить притакнути, що ці дві головні поправки в американському шкільництві треба конче перевести.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній, — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

ВІДПОВІДЬ РЕДАКЦІЇ.

Наймит. — Ви зробили добру роботу і будьте тим задоволені. Пощо забирати місце в ґазеті на відповідь „старому дітвакови"? Цеж для загалу річ нецікава. Найкраще писати про те, що зроблено, або що треба робити, і висказувати думки ясно, конкретно й обдумано.

СПРОСТУВАННЯ.

Елизабет, Н. Дж. — В проголошеній збірці на „Рідну Школу" пропущено $1 як жертву гром. Ілії Ґенеґи, а проголошено $10 як жертву Тов. „Боян", яку товариство декларувало.

НА УКРАЇНІ

Ті злодюги, ті катюги совісти не мають,
Їдять живе людське тіло, кровю попивають.
Церкви наші до тла нищать, школи замикають,
А невинних Українців по тюрмах саджають.
Людей бідних, безборонних, мучать, побивають,
Насилують сестри наші і їх висміюють.
Самі палять, самі крадуть, самі забивають,
На невинних Українців всю вину складають.
Що ми на те, браття й сестри, які тут родились?
Нам свобідно тай вигідно, нам тут життя миле.
Чи ми маєм, браття й сестри, лиш про себе дбати?
Ні! Ми мусим на Вкраїні браттям помагати.
Ми не сміємо тут в розкошах собі гойно жити;
Їх там мучить Лях проклятий, мусим боронити.
Бо як ми їм не поможем і за них забудем,
Бог нас тяжко покарає тай терпіти будем.
„Та як будем боронити?" — дехто запитає.
Як хто зможе, най боронить, док Лях не сконає.
Перестаньмо вже від нині на „мувіс" ходити;
За ті гроші могтимемо братів боронити.
Хоч по центі при нагоді до купки складаймо,
А як зложим по доляру, зараз відсилаймо.
Одним шляхом йдім до бою, скоро поспішаймо,
України батьків наших Ляхови не даймо.
Женіть Ляха до Варшави, де його столиця;
Україна батьків наших, то їх кровавиця.

Марія Сарабун.

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(1)

Два приятелі, оба студенти прав у Львові, вчилися до іспиту. Вчилися спільно. Один лежав на ліжку, другий на отомані. Один читав скрипти, себто літоґрафовані лекції професора, другий слухав. Коли першому вже висохло горло, скрипти брав другий і читав, а перший слухав. Як один предмет вже так перейшли, зачинали наново. Один прочитав партію, другий повторяв з памяти. Як що зле сказав, то перший справляв його, зазираючи у скрипти. Після того до скриптів дивився другий, а його товариш повторяв. Пізніше кождий з них ще лиш сам потребував скрипти переглянути і вже був приготований іти до іспиту з повною надією, що не провалиться.

Стефан Порубальський, котрий нині зачав читати в годині одинацятій перед полуднем, вже по сорок мінутах замовк. Поклав скрипти на крісло і, голосно позіхнувши, сказав:

— Я вже втомився і далі не читаю. Лишім це на по обіді.

— Ти вдурів? — обізвався його товариш Петро Калиновський.—Колиж скінчимо? Крім нинішньої порції мусимо переробити ще й те, що зі вчера нам осталося. Ми і вчерашної порції не доробили, бо ти чогось пігнав до міста.

— Мені горло вже висохло — казав Стефан, витягаючи свої кости, що аж отоманка затріщала. — Не годен далі читати.

— Давай скрипти, я читаю далі. Жартувати нема що. За місяць термін іспиту, а ми не нюхали ще й половини матеріялу. Колиж ми це зробимо? Тепер ні, вечером знов ні, бо біжиш до Гальки. В суботу також ні, бо їдеш на віче... З такої роботи муки не буде. До обіду маємо ще годину. Ліпше тепер ще вчитися. По обіді троха подрімати і знов до роботи!... Давай скрипти, я читаю!

— Хочеш, то читай, але для себе самого потихо, бо це монотонне читання і мухи вже денервує. Дивись, як ті мухи неспокійно літають і як сердито бренять. Я піду пройтися по свіжім воздусі, бо голова вже розболіла від тих юридичних мудрощів.

Стефан підійшов до ліжка, де лежав Петро, і кинув йому скрипти. Сам пішов до шафи, вдягнувся і вийшов. Коли Стефан стояв коло шафи, Петро, заслонившись скриптами і будьтоби читав, зпід ока уважно призирався Стефанови.

— Гм... — подумав, коли Стефан вже був за дверми. — Це дуже підозріле... Натягнув сурдут, котрий звичайно бере лиш на велику параду, і в котрім дуже ефектовно виглядає... Гм... гм... І сивий капелюх взяв, в котрім йому дуже до лиця; Галька звичайно в семім небі, як його так увидить... та до неї він ніколи так не чепуриться. Я цікавий, чи взяв рукавички?... Звичайно бере їх лише тоді, коли йде на етикетальну візиту до великих панів і то на руки затягає аж перед дверми... На вулиці, борони Боже!

Петро встав і підійшов до шафи. Заглянув в пудло.

— Бігме, рукавичок нема! Нема і ясної краватки! Щось в траві пищить!... Цікава річ... Тепер дванацята година... Варто затямити... Як то добре, що Греки винайшли нитку, по якій доходиться до клубка! Вчера також викрутився в тій самій порі. Щось воно дуже цікаве і пахне жіноцтвом, коли й мені не звіриться; щоб я так впав при іспиті, як не дійду, що то за одна!

Коли так Петро ломив собі голову над цим загадочним питанням, Стефан виходив поволи з хати, неначе би справді пішов тільки провітритися... Та на сходах зупинився, з кишені виймив мале зеркальце, котре щойно вчера купив собі, поправив краватку і капелюх уклав на голові так, як думав, що йому найліпше до лиця. Обзорини в зеркалі випали вдоволяючо. Можна було вичитати це на його власнім усміхненім лици. Був певний, що тепер мусів подобатися кождій дівчині.

Нехай ніхто не думає, що була це неоправдана зарозумілість. Знав це з досвіду, що всі дівчата, з якими дотепер стрічався, дуже радо бачили його в своїм товаристві і очи кождої були звернені на нього.

Скінчивши обзорини своєї особи і одягу, побіг на улицю Осолинських і пустився в сторону міського парку. Коли зайшов у парк, на ратушевім годиннику ударило чверть.

— Чверть на першу, — подумав Стефан. — Саме добра пора. Небавом надійде.

Завернув і пустився тою самою дорогою назад.

— Вже йде! — сказав сам до себе.

Пізнав її вже здалека. Не по лици, бо було ще досить далеко, а по гардеробі. Блавати і червоний мак на капелюсі, ґранатова суконка, чорна парасолька, книжки на ремінци і скорий рівний хід. Отсе відріжняло її від інших дівчат, що рівночасно з нею виходили з ріжних шкіл і йшли цілими купами.

Стефан пропихався крізь товпу так, щоби вона йшла просто на нього, та щоби він мусів аж вступитися на бік, виминаючи її. Таким способом, будьто не хотячи, він, як то кажуть, вліз на неї. Влізли на себе так, що обоє аж пристанули, щоби виминутися. При тім її лице зробилося як той маків цвіт на капелюсі. Вже четвертий раз стрічаються. При першій стрічі, коли він задивився на неї, вона також спаленіла.

Не знав її, ні вона його не знала. Обминулися. Стефан ступив ще з пять кроків і завернув. Їх очи знов зустрілися, бо... вона озирнулася. Обоє засоромлені!... Вона, очевидно, більше, бо дівчина. Як би спіймана на якім злочині, спустила головку і побігла своїм скорим, рівним кроком.

— Мушу знати, де вона мешкає, — подумав Стефан. Хотів пуститися за нею, та роздумався.

— Ні, ще зміркує і осмішуся. Завтра уряджу це інакше. Буду йти з тої сторони, що й вона, так, щоби не зійтися з нею око в око. Тоді буду за нею слідкувати аж до її хати. Як мене й побачить, то це буде виглядати так, наче б я случайно ішов за нею.

Завернув і пішов обідати.

На другий день знов лежать оба. Стефан на отомані, Петро на ліжку і читають скрипти. Читають аж до пів до дванацятої години. Тим разом науку перервав Петро, питаючи:

— Знаєш що, Стефку?

— Ні, не знаю. Буду знати, як скажеш.

— Від осьмої до першої без перерви вчитися, то рішучо забагато. Кінчім все в дванацятій. От заграй тепер свого Лішта, потім на обід, годину в каварні, до четвертої передріматися, а відтак до десятої наука, і спати. Це буде найекономічніший розклад часу.

— На перерву в дванацятій годжуся, та сідати до фортепяну тепер не маю охоти. Волю пройтися, бо вже в очах темніє і в голові шумить, як цілих пять годин без перерви дивишся в записаний папір і думаєш про ті крутійства. Що знов до вечора, то твій плян не для мене. Я й вечір хочу мати вільний.

— Алеж, чоловіче! В той час найліпше робиться. Від Гальки возьми урльоп на місяць. Вона чейже витримає тих кілька днів, бо не схоче, щоби ти через таку дурницю, з її причини, провалився при іспиті.

— Мені Галька таксамо в голові як і тобі.

— Но-но! Говори це другому, не мені. Ти вже забув, що то було, коли до неї залицявся Остапович? Не дурів ти, що аж смішно було? Вона може перша, котру ти серіозно любиш.

— Було колись, та минулося.

— Колись було? То чому, коли тепер нема, не маєш попостити? Коли вже не маєш до кого і за ким бігати, не посидіти тобі в хаті хоч той один місяць до іспиту? Хіба ти таки вже маєш яку другу і в тій порі до неї бігаєш...

— Борони Боже! Я ще ходжу до Гальки. От, так з привички. Історія з нею тягнеться вже цілий рік. Я привик що вечора побалакати з нею. Це найліпша для мене розривка і відпочинок.

— Так знаєш що? Коли це вже залізна конечність побалакати з нею раз на день, а шкода тратити такий продуктивний для науки вечір, перениси ті конференції з Галькою на час, котрий ми призначили на відпочинок, значить на дванацяту годину перед полуднем. Остаточно можна би ранішню науку кінчити вже в одинацятій. За те вставаймо годину раньше. Ми задовго спимо.

— Як жеж це може бути? Як я можу їй таке запропонувати? Вонаж не моя наречена. Зрештою, ми сходимося не самі обоє, а в товаристві старших. Сходимося не змовлені, а от так з привички. Ні я до неї, ні вона до мене не має жадних претенсій; я не маю для неї обовязків, вона для мене таксамо. Колиб я їй таке запропонував, то вона думала би, що я вже на щось таке рішився, на що я, покищо, рішатися не думаю. Це виглядало би, що ми вже до себе належимо.

— То знаєш що? Я тобі поможу. Я доведу до того, що вона сама переложить свої проходи з вечора на день... на дванацяту годину. Зроблю це зручно. Вона й підозрівати не буде, що ти про це знаєш і що це сталося в своїм інтересі.

— Не хочу. Прошу тебе, не роби ніяких інтриг!

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АНСОНІЯ, КОНН.

Ювилейне Свято Відділу У. Н. Союза.

Дня 22. травня відсвятковано 25-літний ювилей заснования товариства **Українська Запорозька Січ, відділ 67 У. Н. Союза.**

Точно в годині 4 пополудні відкрив свято предсідатель Іван Шуран січовою піснею „Гей там на горі Січ іде". Потім пояснив, що це за свято, та що нас заставило його відсвяткувати. А потім розповів про початки оснування Товариства. А було це в квітні 1907 р., коли то зійшлося 9 Українців до хати громадянина Василя Грибиника й рішили приступити до У. Н. Союза й заснувати відділ, який названо „Українська Запоозька Січ". Найбільше доложив до цього труду товариш Грибиник, та його нема на сьогоднішнім ювилею, бо забрала його передчасна смерть.

На тім місці всі присутні вшанували память Покійного повстанням з місць і склоненням голов.

Віддано також пошану першим основникам Товариства, а то присутним на святі товаришам. Ось їх імена: Григорій Патинок, Іван Періг, Сильвестер Мартинчук і Матвій Грибиник.

Потім т. Олекса Мерещак пояснив присутним користи з допомогових товариств, як теж підніс славну назву Товариства.

З присутних вписалося сейчас двох старших громадян в члени товариства. А діти, котрих родичі є членами Товариства, почали виконувати концертову програму.

Товариш Василь Шуран відспівав кілька українських пісень. На піяні грала молода Юлія Баволяк. Товариш Василь Маляр віддеклямував поему І. Франка „Вічний Революціонер". Володимир Мерещак і Любка Радзіх відограли кількану народних пісень на скрипку і піяно. Відограли теж ряд пісень Віра Мерещак та Марія Рогач. Софія Маляр грала на мандоліні, Ольга Шуран і Олена Баволяк співали, а акомпаніювала їм панна Юлія Баволяк.

Діти виконували свої точки дуже гарно, а публика їх сердечно оплескувала. Потім товариш Іван Періг відчитав фінансове справоздання. За 25 літ вплинуло до товариства $43,052.83. З того видано:

Виплачено до У. Н. Союза за старших	$19,873.46
До У. Н. Союза за діти	1,387.95
Виплачено як запомогу хорим членам	6,291.97
Виплачено посмертного членам	1,104.00
На добродійні цілі	408.98
На просвітні цілі	246.43
На ріжні розходи Товариства	6,866.19
На правні поради	45.00
Разом видано за 25 літ	$36,222.98

Осталося готівкою в касі Товариства з днем 1. квітня 1932 р. $6,573.35.

Крім того має Товариство два прапори, американський і український, вартости $126, бібліотеку вартости $105 і шафу вартости $25.

Разом маєток Товариства виносить тепер $6,829.85.

Рекордовий звіт представляється так:

З днем 1. квітня було в Товаристві 91 чоловіків, 24 жінок, разом 115 членів. Крім того є в Товаристві 55 дітей.

За 25 літ іствування Товариства померли 13 членів, з котрих 10 дістали посмертну допомогу, а 3 вибрали допомогу в часі хороби.

По скінченю програми свята відбулася спільна вечеря, яку влаштував вибраний до цього комітет, а услугували при вечері наші товаришки.

При кінці вечері предсідатель Іван Шуран подякував присутним за участь у ювилейним святі, а зосібна подякував товаришці Агафії Бундзяк за великий ювилейний торт з написом 25-літнього ювилею Товариства, та тим усім жінкам, що задармо жертвували свої труди, як і ювилейному комітетови за влаштування свята. Вечера мала наскрізь товариський характер і затягнулася досить пізно серед милих товариських розмов.

За Уряд Товариства:

Іван Шуран, предс.; **Григорій Патинок**, секр. фін.; **Андрій Зиновяк**, касієр; **Стефан Гарасійко**, секр. рек.

ПАЛМЕРТОН, ПА.

Оживім життя по відділах.

Від 6 літ я є членом нашого 369 відділу У. Н. Союза, а від двох літ його секретарем. І вже довгий час чую, що члени бажали би собі більшого життя у відділі. І цілком слушно. На відділах нашої організації спочиває ледви не ввесь тягар народного життя в Америці. Ми того не повинні лякатися, а тим гордитися.

Бо чи треба піти з колядою на яку добру народну ціль, чи влаштувати баль на таку ціль, то наші відділи завжди на переді з такою акцією. І ми теж так робимо. Але біда, що не дбаємо про це, як треба. Оберім таку справу, як допомога хорим членам. Коли на таку справу є баль, то кождий повинен розуміти, що її треба поперти у власнім інтересі. Але й тут є такі, що жалують видати кводра, та слухають ріжних комуністуючих, що то відмовляють наших членів від організації й всякої жертвенности на дійсну поміч робітникови і нашому народови.

Можна повести у відділі добру роботу і дати поміч своїм членам і краєви, але треба кождому з членів більше цікавитись організацією і допомагати урядникам у їх змаганях оживлення наших відділів.

Павло Сеньків, секр.

ХТО ПІДГЛЯДАВ ЇХ, ЯК ВОНИ КУПАЛИСЯ?

Салі турецьких купелів мають бані, в яких є малесенькі круглі віконця, похожі до корабельних віконець.

Якесь подруже приїхало зі Смирни до Бруси. Купалися там в одній лазні та завважали, що хтось підглядає їх крізь таку шибу в бані. Хтож це міг бути таким загорілим аматором голого тіла, щоби з небезпекою для життя вилазити на баню на те тільки, щоби побачити саме тих Турків зі Смирни? Це трудне питання мав розгадати суд, бо подружа пара внесла скаргу в справі великої обиди їх соромливости. На розправу прийшли юрби цікавих, бо хотіли передовсім побачити жінку. Думали, що хіба мусить вона бути надзвичайно гарна. Обвинувачення вказувало на маєсжиста тиеї лазні, та цей сказав, що заглядав власник лазні, відомий садист. Тоді піднялася з місця подружа пара те сказала: „Він бреше! Пізнаємо його зір, який на нас крізь шибу навів стільки страху, сорому та почуття ганьби!" Вся саля здивувалася, а потім загуділа від реготу. Бо замісць сподіваної краси побачили маленьку, засушену бабусю, а біля неї такого самого дідуся, наче мумію! Суд приказав оглянути віконця — бані лазні. Комісія вернулася та ствердила, що шиби є призматичні, а попри це все заходять парою, тому нічого не можна крізь них побачити.

Скаргу соромливої пари відкинули, а Бруса мала нагоду до сміху.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ В ЕВРОПІ

ПРАГА, ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Лекції по українознавству.

Українське Товариство „Єдність" у Празі улаштувало цього року серію цікавих і цінних викладів по українознавству.

Дня 5 березня б. р. черговим викладом була доповідь професора Д. Антоновича на тему **„Основа українського національного мистецтва"**. У вступі доповідач розглядає мистецтво східне та західне. Мистецтво західне він називає конструктивним, а східне декоративним. Коли взяти основні поетичні твори, наприклад, з західних—твори Данте, то одразу можна побачити, що там є певний плян наперед укладений, є струнка система. Коли ж з східної поезії розглянути наприклад казки „Тисяча й одна ніч" — то там можна знайти тільки надзвичайно ефектні місця, гарну форму, але нема ні системи, ані пляну. Теж саме можна бачити при порівнанню східних та західних: архитектури, музики та навіть народнього одягу.

Далі підходить референт до розгляду українського та московського мистецтва. Проводячи між ними паралелю проф. Антонович називає українське мистецтво — конструктивним і відносить його до мистецтва західнього, а московське мистецтво називає він декоративним, східним мистецтвом. Для прикладу бере докладчик церкви українські та московські. В той час, як кожда українська церква побудована по певному пляну, має в свойому будівництві певну систему, московська церква всього того не має. Так в українській церкви скількість бань завжди відповідає заложенням. Зовнішній її вигляд гармонізує з внутрішнім. Вона кілька поверхова, кождий поверх має вікна. Горішні поверхи відповідно зменшуються й закінчуються банею. Будівник завжди дбає про чистоту церкви, її освітлення й висоту, що сприяє добрій акустиці. Вікна горішних поверхів дають добрі світляні ефекти. Московська церква робить лише добре зовнішне декоративне враження. Вона також висока, але горішні поверхи не мають вікон. Скількість бань ніколи не відповідає заложенням — вона цілком довільна. В середині перший поверх закінчується стелею, а колиб зняти всю горішню надбудову, що її видно з надвору, то церква, так чи така, нічого не втратилаб. Те саме можна спостерегти при розгляді народнього убрання українського та московського. Українське пристосоване до будови тіла. Чоботи до колін, бо тут ніби кінчається перший поверх тіла, далі одежа припасована до стану і т. д. Московкаль усього того не дотримується, а дбає лише про декоративний вигляд убрання.

Коли Росіяни й могли похвалитись самобутнім мистецтвом, що дорівнювало европейському, то це по твердженням Евроазійця Трубецького—все завдяки тому, що Українці в перші часи розвитку Московщини українізували Москалів, а пізніще коло російського мистецтва працювали ріжні чужинці. Українське мистецтво пережило у свойому розвитку всі фази европейського мистецтва, надаючи їм своєрідности. Так навіть утворилось своє козацьке бароко. Українське мистецтво є народнім мистецтвом, що відповідає душі народній. Московське мистецтво з народним не звязане, бо інтелігенція була далеко від народа, не знала його душі й знання народньої душі тут не ставилося в заслугу письменникові чи іншому мистцеві.

Виклад проф. Антоновича викликав велике зацікавлення у присутних.

С. М.

В ЗАРЕВІ ВЕЧОРА.

В зареві вечора, як лучі останні
Землю цілують і вершки дерев,
Люблю дивитись, як небо темніє
Й сумерк лягає над чорнов землев.
Люблю дивитись на вежу церковну,
Що вершком своїм неба дістає,
І наче вслухуюсь в арію чарівну,
Що лист тихенько на добраніч пле.
Тоді я дивлюсь на хрест, що хилєсь
І ледви ледви в пітьмі маячить,
І тону в спомині про день, що минає,
І десь у незнання за сонцем летить.
Тоді я згадую про хрест наш буденний,
Що тисне плечі все нижче уділ,
І все питають: Ох, світе мізерний!
Як много в тобі страдань і терпінь!
А згодом, згодом все меркне круг мене
Й тихіше віддих у грудях все бе...
Отак і життя все у пітьмі потоне,
Як сумерк вічний повіки замкне...

ФУНДАЦІЯ ІНСТИТУТУ Й ПРЕСИ ІМ. ГЕТЬМАНА МАЗЕПИ.

Цілий біжучий рік, почавши від 20. березня ц. р., є **Ювилейним Роком** 300-літної річниці уродин Великого Гетьмана Ураїни, Івана Мазепи. В цім році ми повинні збудувати монумент цьому Гетьманови.

Організація **„Мазепинці"** в Шикаго вважає, що найкращим монументом для її Патрона буде **бурса-інститут** для українських студентів, де в дусі ідеалів, за котрі боровся та впав Гетьман Мазепа, буде виховуватися сильний, характерний і незломний авангард борців за Українську Державу. У допомозі інститутови має стати **преса**, що буде матеріяльно спомагати бурсу, а духово завсіди виполюватиме всякі обяви кволости, плазунства й марних, низьких думок і вчинків, а на їх місце вщіпляти самовпевність, шляхотність і лицарського духа, головно в молоді, в надії народу. Тому організація закладає **„Фундацію Інституту й Преси ім. Гетьмана Мазепи"**.

Всі жертви на цю фундацію повинні напливати як найчасніще, щоби почати працю як найскорше. Відкладати на пізніше неможливо, бо це вже й так не скоро, а на депресію також не треба звертати уваги, бо уся праця й матеріяли тепер також тансі. Менші засоби, але й менші видатки.

Організація „Мазепинці" закладає першу бурсу в місті Шикаго, яке є осередком культурного й виховничого життя на цілу північну й західну Америку. Тут також є багато укаїнських студентів. Дуже багато цих студентів уже заявилися за таку бусу. Віримо, що на заклик „Фундації Інституту й Преси ім. Гетьмана Мазепи" повинні широко й щиро відгукнутися всі Українці в Америці, а в першу чергу шикаговська кольонія.

Справа виховання нашої молоді є для нас найбільшої ваги, питанням бути чи не бути. Тож берімось до активної праці в цьому напрямку, до **будови бурс-інститутів**, берімось щиро, відважно й самопевно.

Організація „Мазепинців" посвячує цій будові ввесь свій труд і всі засоби. Проситься слати жертви на адресу організації, а Мазепинців з лістами проситься приймати щиро. Проситься також звертати увагу на уповноваження від організації „Мазепинці".

Адреса Організації:

"Knights of Mazeppa,"
c/o Bohdan Katamay,
2524 W. Superior St.,
Chicago, Ill., U. S. A.

За організацію **„Мазепинці"** в Шикаго:

Володимир Засадний, секр.;
Богдан Катамай, голова.

ОДНОЇ НОЧИ.

Раз у ночи, у темненькій,
В корчах коло броду
Висуваєсь сіра постать,
Хоче йти у воду.
Незадовго прибігає
Ще маленьких двоє:
Поставали над водою,
Радяться всі троє.
Одно взяло попід паху,
А друге на плечі;
Пустилася в бистру воду
І молитву шепче.
Крок за кроком щораз далі
Тащить, аж зімліла;
На нещастя, як грім з неба,
Сальва зареві ла.
Котре мала під пахою,
Тее опустила,
А те, що на плечах було,
З тим води напилась...
Шумить собі Дністер тихо,
Нічого не знає;
Скільки то жертв іще
[приймє,
Ніхто не вгадає.

Микола Семотюк.

ЯК В ГОЛЯНДІЇ ПРИДУМАЛИ СПОСІБ ВУДИТИ СЕЛЕДЦІ.

Ловля селедців від найдавніших часів відгравала дуже важну ролю в господарському життю Голяндії. Та ловлять там селедців так багато, що сама Голяндія не може їх зужиткувати. Транспортувати селедції далеко або переховувати їх до часу, коли їх менше ловлять, будоб годі без консервування, бо ця риба дуже скоро псується. Щойно як придумали спосіб вудження, богатство Голяндії збільшилося.

В 1397 році зловили так багато селедців, що рибалки не знали, що з ними почати, бо добича псувалася скоро, а ще не вміли вудити. У невеличкій оселі Бірвліт жив молодий рибалка Вільгельм Бейкельс. Він пробував усяких способів, якби то законсервувати селедців. Спроби стали йому вдаватися. Та він не знав іще, як довго вдержаться селедці, то не хотів виявити своєї тайни. Рибалки дивувалися, що він не дає на торг своєї добичі. Коли Бейкельс сказав, що хоче продавати свої селедці щойно за три місяці, з нього насміхалися. Сказали йому, що небаром викине свою рибу в море. Жаліли теж його, що він такий легкодушний, що таку багату добичу передержує лише тому, що щось уроїв собі.

Три місяці пізніше, як вже не було селедців придатних до їди, заглянув Бейкельс до своєї комори. Кожда родина в Бірвліт дістала приправленого селедця. Всі дивувалися. Хотіли пізнати тайну консервування селедців. Бейкельс обіцяв день перед першим виїздом на ловлю селедців виявити свій винахід. Не скорше, бо він потребував цілого року, щоби переконатися, що не помиляється. Слава Бейкельсових селедців, які кожен рад був їсти, поширилася скоро. Цікавість більшала.

Заки Бейкельс виплив на море в 1398 році, пояснив рибалкам свій спосіб консервування селедців сказав:

—Селедці, що їх ловите перед 25 червня, не держаться добре. Колиж хочемо багато зловити, мусимо віддати честь королеви селедців.

Від того часу всі рибалки, не виключаючи й рибальського хлопця, присягали перед бурмістром рідної пристані, що сітей не запустять перед 25 червня годину після півночі. Кожен раз гарматний вистріл сповіщав, коли вони мають запускати сіти. Довгі роки держалися рибалки тих приписів і вкидали короля селедців назад у море. Рибалки звали його „фаріо".

Великі користи та багатства завдячувала Голяндія Бейкельсовому винаходови. Земляки пошанували память Бейкельса та побудували йому памятник. У 1536 році король Карло V. відвідував зі своєю сестрою королевою вдовою угорською міста у Фляндрії. Навідався також до Бірвліту та відвідав могилу Вільгельма Бейкельса.

— Він запевнив добробут Фляндрії та Голяндії, честь цьому пожиточному чоловікові, сказав король, як клякав біля гробу.

До нинішніх часів ловля селедців відбувається поетично. Згідно зі старим звичаєм, корабель, який зловив першого селедця, посилає його мірній бурмістрови міста Амстердаму, а за це дістав золоту медалю. Відколи Голяндія стала королівством, посилають першого селедця королеви. Що року списують часописи, що щасливо прибув „перший новий селедець для його королівської величности". Цей перший селедець став символом голяндського багатства та веселости.

Федір Сологуб.

РІВНІСТЬ.

Велика риба кинулася на малу й хотіла її пожерти.

Мала риба боронилася:

— Це безправство. Я також хочу жити. Всі риби рівні перед правом!

Велика риба відповіла:

— Еге, не перечу; справді, ми всі рівноправні. Тож коли ти не хочеш, щоб я пожерла тебе, то прошу ввічливо, проковтни ти мене. Смачного! Глотай мене безпечно. Не боронію тобі.

Мала риба взялася пожирати; пробувала сюди й туди, але годі було щонебудь удіяти: не сила була дати ради великій рибі.

Зрезигновано зітхнула:

— Ти побідила — глотай ти мене!

З російської мови І. С.

— Ваш чоловік був учора на моїм викладі, та нараз серед викладу встав і вийшов.

— Не робіть собі, пане докторе, нічого з того. Мій чоловік лунатик і часто трапляється, що ходить, як засне.

Питалися старого Англійця, чому бере собі за жінку молоденьку дівчину.

— Коли вже мушу кусати квасне яблочко, то хай воно має бодай червоні личка.

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

THE UKRAINIAN MOVEMENT 1860—1870.

Upon the forcible dissolution of the St. Cyryl and Methodius Brotherhood by Russia, the renaisance in Ukrainian letters and arts received a temporary setback. For a while the Russian government destroyed much Ukrainian writings. Even such words as "hetmanshchyna" or "Ukraina" were forbidden to be printed. However, they revolutionary ideas of the brotherhood had already seized a firm hold upon the Ukrainian people, and these setbacks were of no avail.

In the meanwhile the Crimean war broke out. It resulted in a disaster for Russia. It became evident that the government's despotism, instead of strenghtening the country, weakend it. Taking this lesson to the heart it instituted a number of reforms tending to correct the evils of the system. Among the first act of the government was the freeing of the imprisoned members of the Brotherhood. Many of these members gathered themselves in St. Petersburg where they began to issue Ukrainian books and a monthly periodical, known as the "Osnowa" (Founding). It continued during 1861 and 1862. Its aim was the spread of Ukrainianism.

Other reforms included the abolition of serfdom and the reformation of the judicial system.

The "brothers" of the St. Cyryl and Methodius brotherhood had worked hard against serfdom. Its evils in regards to the throttling of Ukrainian independence were self evident. Shevchenko, who was fast approaching his death (1861) was one of the most active workers. During the years 1850—1860 Maria Markovitch, under the pen name of Marko Vovchok, in a series of brilliant short stories and novels, showed the terrible conditions prevalent under serfdom.

A number of Ukrainian periodicals appeared. The Ukrainian intelligentsia redoubled its efforts for the expansion of Ukrainian ideals. Ukrainian schools were opened throughout the country, including Sunday and night schools for the benefit of the farmers and others. Various pamphlets appeared, urging the Ukrainian people to stand up for their rights, to educate themselves, and to take interest in all things pertaining to Ukraine.

Kostomarov, the famous Ukraine historian, then a professor in St. Petersburg University, issued a series of enlightening articles concerning Ukrainian history. Kulisch's articles expounded Ukrainian literature, explaining its nationalistic and democratic character.

For several years things went quite smoothly for Ukraine. However, it was too good to be true, to last any lenght of time. The Polish nobility and magnates, seeing their power slipping awy, charged the Ukrainians with attempts to break away from Russia.

In 1863, the Russian government, heeding these charges, issued a ukase checking all of the above mentioned Ukrainian liberal movements. Schools were again closed and printing in Ukrainian was again forbidden. Many Ukrainian patriots were imprisoned and others sent to Siberia.

Shortly afterwards conditions for the Ukrainians improved again. The Ukrainian intelligentsia went at its task with renewed fervor of spreading Ukrainian culture and knowledge. A Ukrainian Geographical Society was founded in 1872. Ukrainian literature continued further where it left off.

Again, charges appeared, saying that this Ukrainian movement savored too much of "separatism" — the complete independence of Ukraine. Therefore in 1876, there appeared another Czarist ukase, much more severe than the previous one, aimed to stifle this revival. This ukase contained all provisions of the previous ukase, with aditions of its own. It was in force from 1876 to 1906, thirty years. "At last," thought the Russians, "the end of Ukraine has come."

(Next Installment — "The Ukranian Progress in Halychyna.")

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СТ. ПОЛ, МИНН.

На Рідну Школу.

Дня 30. травня запросили громадяни Качмарі до себе делегата „Рідної Школи", п. Л. Ясінчука. З ним прибули ще деякі громадяни на обід, на якім не бракувало всяких смачних страв. По обіді поїхали з п. Л. Ясінчуком оглянути місто й парки.

Відтак знову заїхали до громадян Качмарів на вечеру. При вечері були всякі розмови, але найбільше цікавились Рідним Краєм. По вечері п. О. Вонс забрав слово до присутних, які потім зложили на Рідну Школу $14.70.

Жертвували: Палагія Приймаківна і Марія Ґоцівна з продажі писанок $5.70; громадяни Качмарі $2 членська вкладка Р. Ш.; П. Приймак $2; О. Вонс, М. Ґрубрин, Анастасія Проскурняк, М. Денис, І. Денис по $1 членська вкладка Р. Ш. — Збірку передано п. Л. Ясінчукови.

М. Ґрубрин.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12 червня, в годині 12-тій в полудне, в церковній галі, при Оклей і Райс ул. Проситься усіх членів явитись на збори, бо є важні справи до полагодження, а особливо проситься тих, що зголосились о позичку; позичка вже прийшла. Дається до відома тим членам, що довгують по кілька місяців, як не зголосяться на мітінгу і не заплатять хотяй часть довгу, то на слідуючий місяць будуть суспендовані. — Іван Карпа, предс.; Дмитро Кузьма, кас.; Василь Лоняк, рек. секр.; Тарас Шпікула, фін. секр.

ТОЛІДО, О. Бр. св. Николая повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 12 червня, в 2-ій годині пополудни, в Юніон галі. Обовязком є кождого члена прибути, бо є важні справи до полагодження. Член, котрий не явиться на піврічнім мітінгу після ухвали річного мітінгу підлягає карі. — Д. Медецький, пр.; М. Корнова, фін. секр.; С. Гавриляк, кас.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 12-го червня, в годині 11.30 перед полуднем, в Укр. Нар. Домі. Напоминається довгуючих членів вирівнати свої залеглости. — Мик. Задерецький, предс., Осип Запоточний, р. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Буковина", від. 14, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 11 червня, в год. 8-ій ввечір, в Роб. Домі, 66-68 Іст 4-та вул. Проситься кождого члена бути на цих зборах, бо справа дуже важна. Також хто має кандидатів на членів товариства і У. Н. Союза, проситься привести з собою, бо тепер будемо приймати членів без вступного. Тому обовязком є кождого члена подбати про нових членів і подвоїти наші ряди. — М. Т. Паламарюк, фін. секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, повідомляє своїх членів, що мітінг відбудеться в неділю, 12 червня, в годині 2-гій пополудни, в Набожинського. Проситься всіх членів прибути на цей мітінг. — Василь Возьний, предс., Микола Лісний, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє своїх членів, що взичайний мітінг відбудеться в суботу, 11 червня, в годині 8-мій ввечір, в Укр. Нар. Домі, 217-19 Іст 6-та вул. Проситься всіх членів прийти на цей мітінг і вирівнати свої вкладки. Є також важні справи до полагодження в справі злуки відділів. — Е. Парницький, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться у вівторок, 14-го червня, в годині 7.30 ввечір, в гали церковній, де звичайно. Довгуючих членів проситься вирівнати залеглий розмет, бо в противнім разі будуть суспендовані. Уряд Тов. Зап. Січи просить членів не легковажити собі мітінґом, а явитись, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Також проситься членів приєднувати нових членів до Тов. і У. Н. Союза, бо тепер приймаємо без вступного. Повинністю є кождого члена вписати свої діти до У. Н. Союза, бо це є користю для вас і ваших дітей. — Н. Сорохтей, предс., С. Андріїв, кас.; Д. Сподарик, секр.

ПТАХИ МАЮТЬ РАДІО-ТЕЛЕҐРАФІЮ.

Вже від дуже давна стараються орнітольоґи (вчені, що займаються досліджуванням життя птахів) розслідити дуже розвинений орієнтаційний змисл деяких родів птахів. Дотеперішнє просте пояснення, що це лише інстинкт, привязання до гнізда або до деяких місць, фаховцям уже давно не вистарчає. Орнітольоґи вже довго займалися тим, чому то птахи так загадочно кружляють, заки виберуть собі напрямок для далекого лету. К. М. Гольцапфель, німецький учений, пояснює тепер цю загадку теорією, яку останніми часами потверджують фаховці практичними спробами. Пояснює це тим, що кожен птах, головно почтовий голуб, має в собі бездротну радіостацію. Тому, мовляв, птахи, заки виберуть собі напрямок далеких летів, насамперед кружляють у повітрі, щоби ввести в чинність свою „радіостацію". Голуб має в своїх півкруглих вухах якийсь плин, який витворює спеціяльні филі. Махаючи крильми, витворює електрику, яка повстає наслідком тертя крил об вітер. Кружляння перед вибором напрямку лету служить, мовляв, до того, щоби радіостація навязала злуку з голубником, себто, щоби вислала та приняла „телеґраму". Колиж голуб летить проти сильного вітру, то тоді має сильне тертя і тому летить низько, щоби вдержатися на даній филі. Колиж летить із вітром, то летить доволі високо, бо з більшою віддалю від землі росте електричне напряження. Також сила вітру росте рівномірно з висотою. Та що для контакту птахів із метою їх лету потрібно даної филі, то птах підчас лету старається вдержати той контакт так, що вирівнює лет (держиться означеної висоти).

Цю доволі дивну теорію щоправа збивали деякі фаховці, всеж практичні спроби, які робили останніми часами у Франції, Німеччині і т. д., не лише потверджують, але навіть підкріплюють у значній мірі. Спроби робили так, що ціле стадо почтових голубів випустили недалеко сильної радіостації, коли вона саме висилала. Кожде таке стадо лише безрадно кружляло й ні один голуб не міг знайти потрібного напряму. Та як лише вилучили висилаючу стацію, голуби в цюж мить знайшли відповідний напрям. Сильні висилаючі стації, що лежать на шляху їх лету, збентежать, кажуть, часто навіть дуже доброго почтового голуба: він утратить орієнтацію. Щойно як відлетить поза мережу висилаючої стації, може завдяки новому кружлянню знайти відповідний напрямок дороги. Самособою, спроби роблять і дальше.

Ідилля.

Вона: раз тільки в році май, раз тільки в життю правдива любов.

Він (урядник): І раз тільки в місяць „першого".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(55)

Copyright, 1932, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Перед глядачами цирку було ще невидане ніколи видовище. Цар-людина змагався з царем-звіриною. Сила розуму людського переважала над фізичною силою й розумом дикого звіря. Лев ревів з болю й несподіванки. Він високо підстрибував угору, а потім з розмаху падав на спину, стараючися скинути з себе людину, що впилася немов кліщ у його спину. Тарзан раз-по-раз зручно бив короткими ударами свого противника, але в серце ще не влучив.

Лев ревів так страшно, що навіть у глядачів проходив мороз поза шкірою. Імператор Сублятус чувся дуже мізерним перед титанічною силою та несподіваною зручністю зненавидженого ним Тарзана. О-там на арені цирку Тарзан перемагав не лише льва, але перемагав теж імператора, який шукав йому загибелі. Лев помітно тратив сили від упливу крови й все повільніше боровся. Нарешті останній удар ножа у серце й лев, тяжко заревівши-застогнавши, впав.

Лев коротко забився в агонії й скоро став трупом. Спітнілий закрівавлений львиною кровю, встав на ноги Тарзан. Давній звичай джунґлів прокинувся в нім і він себе знову почув переможцем у диких джунґлях над їх страховищем, Нумою. Потім поставив свою ногу на шию льва й, високо піднісши свою голову лицем догори, Тарзан видав свій звук перемоги, яким він нераз полошив мешканців джунґлів. Від цього звуку мороз пішов поза шкірою Сублятуса.

Натовп зпочатку занімів від несподіванки, а особливо, коли почув крик перемоги Тарзана й так ніби увесь присів, зіжився на хвилину. А потім вибухнув бурхливими викриками та оваціями на честь переможця. Тарзан стояв над трупом льва й спокійно об шкіру леопарта витирав від крови ніж. Сублятус робив якісь накази зарядчикови боротьби. Потім зарядчик проголосив: „Ще буде один виступ Тарзана, щоби показати всім його силу й зручність!"